

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/253/2018
Identifikačné číslo spisu: 7715207105
Dátum vydania rozhodnutia: 28.11.2019
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:7715207105.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Dušana Čima a sudcov JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Emila Franciscyho v spore žalobcu maloletého I. V., narodeného XX. augusta XXXX, trvale bytom v G., zastúpeného zákonnou zástupkyňou S. V., trvale bytom ako žalobca a právne Mgr. Róbertom Kučerom, advokátom v Žiline, Veľká Okružná 39, proti žalovanej KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefánikova 4, zastúpenej JUDr. Felixom Neupauerom, advokátom v Bratislave, Dvořákovo nábrežie 8/A, o zaplatenie náhrady nemajetkovej ujmy 16.500 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp.zn. 8C/195/2015, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 21. marca 2018 sp.zn. 11Co/523/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa v konaní pôvodnou žalobou domáhal, aby súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť mu 16.500 € spolu s 9% úrokmi z omeškania ročne od 17. februára 2012 do zaplatenia (a náhradu trov konania) titulom náhrady nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do osobnostných práv, a to konkrétne do práva na súkromie a rodinný život, chránených ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „O.z.“), skutkovo odôvodnenej tým, že pri dopravnej nehode dňa 8. apríla 2009 zavinennej vodičom osobného motorového vozidla I. I., ktorého vlastníkom a prevádzkovateľom bola S. I., povinne zmluvne poisteného pre prípad zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla u žalovanej poisťovne, došlo k usmrteniu otca maloletého žalobcu I. V., v dôsledku čoho žalobca stratil možnosť s obeťou dopravnej nehody viesť rodinný a súkromný život.

2. Okresný súd Michalovce (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 26. októbra 2015 č.k. 8C/195/2015-71 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 16.500 € a zaplatiť mu k rukám jeho právneho zástupcu náhradu trov konania vo výške 1.092,44 € žalobcu, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 11, §

13 ods. 1 až 3 a § 420 ods. 1 O.z. a § 4 ods. 1 a ods. 2 písm. b/ a § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o PZP“ alebo „zákon č. 381/2001 Z.z.“), čl. 3 ods. 1 Smernice Rady (ES) 72/166/EHS zo dňa 24. apríla 1972, čl. 1 ods. 1 Smernice Rady (ES) 84/5/EHS zo dňa 30. decembra 1983, čl. 1 Smernice Rady 90/232/EHS zo dňa 14. mája 1990 a vychádzajúc tiež z rozsudku Súdneho dvora vo veci C-22/12 zo dňa 24. októbra 2013, a rozsudku Súdneho dvora EÚ č. 106/77 zo dňa 9. marca 1978. Dospel k záveru, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy je dôvodný a požadovaná náhrada 16.500 € vzhľadom na závažnosť a nenapraviteľnosť vzniknutej ujmy je za daných okolností primeraná. Vychádzal z toho, že povinnosť krytia poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú tretím osobám motorovými vozidlami je zabezpečená a definovaná právnou úpravou Európskej únie (rozsudok ESD C-22/12 Haasová, bod 39), a preto i v preskúmvanej veci bolo nutné riešiť spornú právnu otázku v súlade s komunitárnym právom. Tzv. motorové smernice upravujú porovnateľné zaobchádzanie s poškodenými účastníkmi nehôd spôsobených motorovými vozidlami, bez ohľadu na miesto nehody na úijnom území a ukladajú členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel bola krytá poistením. Ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré upravujú náhradu škody pri nehodách spôsobených prevádzkou motorových vozidiel, nemôžu pritom odňať dotknutým smerniciam potrebný účinok, a majú tiež zaručiť, aby náhrada škody podľa ich vnútroštátneho práva zodpovednosti za škodu z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli blízki rodinní príslušníci osôb, ktoré sa stali obeťami dopravnej nehody, bola krytá povinným poistením.

3. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 21. marca 2018 sp.zn. 11Co/523/2016 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny podľa § 378 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z.z. v znení zákona č. 87/2017 Z.z. a dnes už i zákona č. 350/2018 Z.z., ďalej len „C.s.p.“); žalobcovi tiež priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne právne posúdil vecnú pasívnu legitimáciu žalovanej vyplývajúcu z aplikácie ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o PZP. Na zdôraznenie vecnej správnosti napadnutého rozsudku i k odvolacím námietkam žalovanej uviedol, že Zmluva o fungovaní Európskej únie zaväzuje členské štáty dodržiavať a podľa zásady prednosti práva aplikovať úijné právo, teda právo EÚ a orgánov EÚ, súčasťou ktorého sú aj smernice Rady (ES) a rozhodnutia Súdneho dvora EÚ. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie pri rozhodovaní správne vychádzal z uvedených zásad a zo správneho právneho názoru, podľa ktorého náhrada nemajetkovej ujmy peňažnou formou podľa ust. § 13 ods. 2 a 3 O.z. požadovaná maloletým žalobcom ako pozostalou blízkou osobou po obeti dopravnej nehody, spadá do rozsahu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla podľa zákona o PZP. Plne sa stotožnil so správnym eurokonformným výkladom súdu prvej inštancie v otázke vnútroštátnej právnej úpravy povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, ktorého dôsledkom bol rovnako správny záver, že žalovaná poisťovňa je vecne pasívne legitimovaným subjektom v danom spore. Odvolací súd poukázal na to, že otázka pasívnej legitimácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej pozostalým osobám po obeti dopravnej nehody neoprávneným zásahom do ich osobnostných práv je v súdnej praxi vyriešená a v tejto súvislosti poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovovací súd“) sp.zn. 6 MCdo 1/2016 a tiež uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp.zn. I. ÚS 474/2016 a III. ÚS 666/2016, v ktorých najvyššie súdne ustanovizne dospeli k záveru, že pojem „škoda“ použitý v zákone o PZP je ústavne konformným spôsobom interpretovateľný extenzívne tak, že zahŕňa aj nemajetkovú ujmu podľa ustanovení O.z. o ochrane osobnosti, s cieľom maximálnej možnej miery rešpektovania cieľov relevantnej úijnej regulácie. Rozhodnutie o trovách konania odvolací súd odôvodnil ustanoveniami §§ 396 a 255 C.s.p.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. Uviedla, že odvolací súd nesprávne vec právne posúdil, keď dospel k záveru, že nemajetková ujma pozostalých po obetiach dopravných nehôd spadá pod rozsah krytia podľa povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla podľa zákona č. 381/2001 Z.z. a že z tohto dôvodu je v spore pasívne legitimovaná. Mala za to, že pri riešení tejto

právnej otázky dovolací súd rozhoduje rozdielne a poukázala na rozhodnutia najvyššieho súdu vo veciach sp.zn. 4 Cdo 168/2009, 4 Cdo 139/2011, 3 Cdo 176/2012, 3 Cdo 301/2012 a 8 Cdo 219/2016, ktoré vyslovili závery, že „slovenské právo neupravuje takúto náhradu nemajetkovej ujmy v rámci úpravy zodpovednosti poisteného za škodu, preto nie je potrebné, aby tento nárok (v zmysle rozsudku ESD) bol zahrnutý v poistnom krytí z povinného zmluvného poistenia“ a „dovolací súd nevzhľadal dôvod na odlišný výklad § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. ani po rozhodnutí SD rozsudkom C-22/12 ... preto nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia“, a tiež uviedla opačný názor uvedený v rozhodnutí dovolacieho súdu sp.zn. 6 MCdo 1/2016. Ďalej uviedla, že z rozsudku odvolacieho súdu je zrejmé, že odvolací súd sa pokúša údajným eurokonformným a extenzívnym výkladom pojmu škoda dosiahnuť cieľ priznať smerniciam EÚ vo vzťahu k žalovanej priamy účinok. Je však (dovolateľka) toho názoru, že v zmysle súčasne platného a účinného vnútroštátneho práva uplatniteľného vo veci samej nie je pasívne legitimovaným na uplatňovanie nárokov z titulu zásahu do osobnostných práv žalobcu, nakoľko zákon č. 381/2001 Z.z. sa nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy a povinnosť zahrnúť tento inštitút do poistných zmlúv žalovanej žiadnym spôsobom neukladá. Súdny dvor Európskej únie podáva výklad práva Únie, teda v predmetnej veci podal výklad smerníc zaoberajúcich sa poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami, za žiadnych okolností však nepodal a ani nemohol podať výklad vnútroštátnych predpisov. Žalovaná preto dovolaciemu súdu navrhla, aby rozhodol o odklade vykonateľnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie, a to až do právoplatného rozhodnutia o dovolaní; vo veci samej potom navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu zamietne.

5. Žalobca dovolací návrh nepodal.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 C.s.p.) osobou, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpenou v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 C.s.p. dospel k záveru, že dovolanie síce treba považovať za prípustné, toto však nie je opodstatnené, a preto je potrebné ho zamietnuť (§ 448 C.s.p.).

7. Žalovaná v dovolaní uviedla, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá „je“ dovolacím súdom riešená rozdielne.

8. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. je relevantná právna otázka, ktorá už bola dovolacím súdom riešená, pri jej riešení ale ešte nedošlo k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu preto, lebo jeho jednotlivé senáty naďalej zastávajú odlišné (rozdielne) právne názory, čo sa prejavuje v ich pretrvávajúcom rozdielnom rozhodovaní.

9. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Dovolateľ by mal aj uviesť, ako je dovolacím súdom právna otázka rozhodovaná rozdielne a doložiť konkrétne označené rozhodnutia dovolacieho súdu.

10. V danom prípade z obsahu dovolania je zrejmé, že žalovaná za otázku, ktorá je podľa jej názoru relevantná podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., označila „otázku pasívnej vecnej legitimácie poisťovateľov na náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých po obetiach dopravných nehôd podľa zákona č. 381/2001 Z.z.“ a s ňou súvisiacu otázku „či v zmysle zákona č. 381/2001 Z.z. treba pod pojmom škoda rozumieť tiež nemajetkovú ujmu spôsobenú pozostalým po obetiach dopravnej nehody.“

11. Podľa názoru dovolacieho súdu žalovaná takto v dovolaní riadne vymedzila právnu otázku spôsobom, ktorý zodpovedá § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.; zároveň náležite konkretizovala rozhodnutia dovolacieho súdu, ktorými bola ňou nastolená otázka riešená rozdielne. Vzhľadom na to, že právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku, bolo potrebné prípustnosť dovolania posudzovať podľa stavu v čase jeho podania, to znamená k 31. júlu 2018.

12. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 C.s.p. treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. Vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (viď R 71/2018).

13. Dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p., keďže v čase začatia dovolacieho konania 31. júla 2018 za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu bolo možné považovať rozhodnutia najvyššieho súdu označené dovolateľkou.

14. K problematike rozdielnosti rozhodovania dovolacieho súdu je potrebné uviesť, že právny poriadok Slovenskej republiky už v čase vydania rozhodnutí najvyššieho súdu, na ktoré poukazuje dovolateľka, predvídal možnosť existencie rozdielných právnych názorov súdov v skutkovo rovnakých alebo podobných veciach, zároveň však upravoval procedúru, prostriedky a nástroje zabezpečujúce koherentnosť judikatúry (k tomu viď napríklad ustanovenie § 22 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Tento mechanizmus [ktorý je v súčasnosti doplnený inštitútom veľkého senátu (§ 48 ods. 1 C.s.p.)], spočíval najmä v zverejňovaní súdnych rozhodnutí zásadného významu najvyšším súdom, v prijímaní stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov plénom najvyššieho súdu alebo príslušným kolégiom najvyššieho súdu.

15. Dovolací súd konštatuje, že dovolateľka pravdivo uvádza, že v uznesení sp.zn. 4 Cdo 168/2009 najvyšší súd dospel k záveru, že povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle § 13 ods. 2 O.z. Aj rozhodnutie sp.zn. 3 Cdo 301/2012 založil najvyšší súd (o.i.) na závere o nedostatku pasívnej legitímácie poisťovne v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. Na totožných záveroch spočívalo tiež jeho rozhodnutie sp.zn. 8 Cdo 219/2016, v ktorom zotrval na tom, že povinné zmluvné poistenie upravené zákonom č. 381/2001 Z.z. nekrýje ujmu spôsobenú zásahom do osobnostných práv pozostalých po obeti dopravnej nehody. Na druhej strane je ale tiež pravdou, že najvyšší súd v rozhodnutí sp.zn. 6 MCdo 1/2016 pri riešení predmetných otázok zaujal opačné právne závery. Niet pochýb, že rozhodovacia prax dovolacieho súdu „bola“ v istom časovom rozmedzí (vrátane času podania dovolania v prejednávanej veci) rozdielna.

16. Na zasadnutí občianskoprávneho kolégia dovolacieho súdu, ktoré sa konalo 9. októbra 2018, však bol schválený na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) aj rozsudok najvyššieho súdu z 31. júla 2017 sp.zn. 6 MCdo 1/2016, ktorý bol publikovaný v Zbierke č. 8/2018 pod č. R 61/2018 s nasledovnou právnou vetou : „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná“.

17. V práve spomínanom (pod 16. zhora) rozhodnutí dovolací súd vysvetlil, že pri výklade pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve, pretože zákon, o ktorom je reč, bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli

nahradené toho času platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Táto smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa pojmy „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“, z čoho je zrejmé, že komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú a aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú aj nemajetkovú.

18. Právny názor, vyjadrený v judikáte R 61/2018 je potrebné aplikovať aj na daný prípad, i keď rozhodnutie najvyššieho súdu sp.zn. 6 MCdo 1/2016 nebolo ešte v čase rozhodovania odvolacieho súdu publikované v Zbierke. Dovolací súd na vysvetlenie tohto konštatovania pripomína, že už v niektorých svojich skorších rozhodnutiach (8 MCdo 4/2014, 3 Cdo 233/ 2015, 3 Cdo 223/2016) vyjadril právny názor, podľa ktorého nový (judikatúrou nanovo, prípadne inak formulovaný) právny názor sa aplikuje aj do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza. Pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu, iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti. Súd, ktorý rozhoduje po zmene judikatúry, nemôže vedome aplikovať nesprávny, judikatúrou už prekonaný názor. Nový právny názor je vzhľadom na to potrebné aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania. Tým sa prípustné retrospektívne pôsobenie zmeny judikatúry líši od neprípustného retroaktívneho pôsobenia právnych noriem.

19. Z už uvedeného preto musí byť zrejmá neopodstatnenosť námietky žalovanej, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 C.s.p.).

20. Dovolací súd preto dovolaniu žalovanej, ktoré síce bolo prípustné, ale nie aj dôvodné, nemohol vyhovieť a dovolanie podľa § 448 C.s.p. zamietol.

21. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C.s.p.).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0, v časti trov konania pomerom hlasov 2 : 1.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.